

Ob odprtem grobu Alojza Keršeta

DRAGI TOVARIŠ LOJZE! Vedeli smo, da se ti iztekajo zadnji dnevi življenja, ki ti jih je odštevila kruta, neozdravljiva bolezen in zmaga nad njim ter pretrgala tvoje veliko upanje in hrepenenje po ozdravitvi. Hudo nam je bilo, ko si sam sebe tolažil, da ti bodo

zdravniki s svojo prizadevanostjo pomagali tako, da boš spet zdrav in vesel med nami.

Rodil si se v rudarskih Trbovljah pred 51 leti. Grenko in siromašno je bilo tvoje življenje, življenje delavskega otroka. Narava te je obdarila z bistrostjo, rad bi se šolal, pa si, žal, moral zapustiti gimnazijo, že ko si dovršil prvi razred. Takrat ti je umrla mati, oče pa je bil brezposeln, zanj kot napredno usmerjenega delavca ni bilo dela. Pomagal si očetu obdelovati majhno posestvo vse do decembra 1941. Da bi te okupator ne odpeljal na delo v Nemčijo, si se zaposlil kot delavec v pivovarni Laško.

Kot otrok si v napredni delavski družini dobil pravo vzgojo in ob okupaciji si takoj vedel, kje je mesto zavednega Slovenca, čeprav ti je bilo komaj 16 let. Postal si aktivist in si kar čez noč zrasel iz mladega fanta v zrelega moža. Sodeloval si v organiziranih akcijah delavcev pivovarne Laško, zbiral si podatke o gibanju okupatorja, bil v stiku s partizani, ki so ti zaupali in ti nalagali odgovorne naloge.

Tvoje delovanje je bilo dolgo časa skrito očem okupatorja. Ko pa je postalo delo aktivi-

stov nevarno, si skupaj s svojim očetom odšel v partizane. Najprej si bil borec-mitraljezec, nato pa si z odličnim uspehom dokončal politdelegatski tečaj in prevzel odgovornost pomočnika komisarja; kasneje si bil komisar baterije. Bojeval si se na Notranjskem in Dolenjskem. Kot tak si sodeloval pri napadu na Žužemburg, Trzišče, Šentvid pri Stični in povsod so se napadi vaše brigade uspešno zaključili. Najbolj občutljiva točka na progi Ljubljana-Trst je bila Štampetov most, ki si ga ti v sklopu svoje I. slovenske artilerijske brigade za ves promet onemogočil za več mesecev.

Bil si hraber in priljubljen tovariš in bil za svoje junaštvo med bojem tudi večkrat odlikovan. Ves srečen si prikorakal v osvobodeno Ljubljano, a ti je žalostna vest skalila tvoje veselje. Komaj mesec dni pred osvoboditvijo ti je padel oče kot sekretar okrožnega komiteja.

Po osvoboditvi si bil aktivni starešina in deloval kot sekretar političnega odseka brigade, načelnik splošnega odseka in pomočnik načelnika vojnogradbenega odseka v Sarajevu. Upokojen si bil leta 1956 kot kapetan I. klase.

Zadnje tvoje domovanje so bile naše delavske Moste. Rad si jih imel, zaživel si med nami, svojimi bivšimi soborci. Hodil si na izlete, se veselil in smejal z nami.

Zdaj te ni več, dragi LOJZE. Nikoli več se ne boš pojavil v naši sredi, nikoli več se ne bo razvil med nami tovariški pogovor o vsem, kar smo doživeli in kar nam bo vedno ostalo v spominu, saj smo bili borci za lepo bodočnost in srečo domovine.

Po enoletnem trpljenju se odpočij, dragi LOJZE, v naši lepi slovenski zemlji!

Med nami pa bo ostala praznina in misel na dobrega in iskrenega tovariša.

Združenje borcev NOV
KO Moste

Zapustil nas je tov. Prošek

Kruta smrt nam je v razmerno kratkem času iz hruševsko-fužinskega območja vzela že drugega funkcionarja, aktivnega družbenopolitičnega delavca, predanega komunističnega narodnoosvobodilne vojne, iskrenega tovariša in dobrega očeta tovariša Poldeta, ki je vse svoje življenjske sile in moči ter sposobnosti že od rane mladosti posvetil temu, da bi bil jutrišnji dan boljši in lepši, za odpravo vseh

krutosti izkoriščanja delavcev in kmetov, ki so bili vedno in povsod podvrženi zatiranju brez zakonite zaščite pri delu, pa tudi brez trajnejše socialne varnosti.

Po prihodu fašističnih okupatorjev je bil pobudnik pri organiziranju vaškega odbora Osvobodilne fronte na tem območju, kot aktivist, skojavec in kasneje tudi kot komunist je tovariš Polde takoj pričel zbirati orožje, kasneje pa je organiziral tudi skupine predanih delavcev za odhod v partizane. Ker je bilo njegovo aktivno delo proti okupatorju že vse preveč javno in so bili o tem obveščeni tudi že takrat organizirani domači izdajalci, se je tudi sam v začetku 1942 umaknil v partizane.

Tu je sprva kot borec zavzeto sodeloval v obojeznih spopadih s fašističnimi okupatorji in njihovimi domačimi izdajalci. Še posebej moramo omeniti, da je tovariš Polde sodeloval v težkih bojih II. grupe odredov, ki so jo tvorili prav mladi fantje iz tega območja.

Za svojo nesebično požrtvovalnost in borbenost je bil večkrat odlikovan, zaradi zaslug v narodnoosvobodilni vojni in za izrjnost v spopa-

dih pa mu je bil podeljen čin podpolkovnika.

Kljub temu, da mu je štiri-letno aktivno sodelovanje v narodnoosvobodilni vojni pustilo precejšnje zdravstvene posledice, se je po upokojitvi takoj aktivno angažiral tam, kjer je preživel svojo mladost, tam, kjer ob povratku domov ni našel svojega očeta in brata, ki sta bila zverinsko ubita, tam, kamor se ni vrnil niti njegov brat, ki je padel v boju proti italijanskim fašistom.

Postal je aktivist socializma in graditelj resnično novih družbenih odnosov v kraju, kjer je bil spoštovan kot delavec, borec, še posebej pa kot tovariš, ki daje prednost delu, četudi na račun svojega slabega osebnega počutja. Zato je bil vedno izvoljen na vodstvene funkcije družbenopolitičnih organizacij. Tovariš Polde je bil dolgoletni predsednik krajevne organizacije zveze borcev in vse do svoje smrti predsednik krajevne konference socialistične zveze.

Njegovo dejavnost in aktivnost jasno potrjuje dejstvo, da pri tovarišu Poldetu ni bilo problema, ki bi ga ne poznal, ni bilo vprašanja, na katerega ne bi znal odgovoriti. Zato ga bodo občani Hrúšice in Fužin prav gotovo zelo pogrešali. Pogrešali pa ga bomo tudi na širšem območju občine, ker je bil neposreden, iskren in prizadeven, ko je zavzeto in navdušeno sprejemal ideje in naloge, pomembne za življenje in delo občanov na območju, kjer je bil predsednik ter energično zavračal mnenja in stališča takrat, ko so bile rešitve posameznih vprašanj pripravljene nepreverjeno in brez predhodne obravnave s tistimi, ki jih občutijo pri vsakodnevnem delu.

Žal nam je, tovariš Polde, da bo stol ob mizi, kjer smo se in kjer se bomo tudi v bodoče pogovarjali o naših družbenih problemih, ostal prazen. Ker tebe ne bo, bo ostal samo spomin na discipliniranega aktivista, sodelavca in pravega borca za resnično demokratične ljudske odnose.

S tvojo odsotnostjo, tovariš Polde, bo nastala v krajevni skupnosti vrzel, pogrešali te bomo vsi tvoji sodelavci in soobčani, praznina bo nastala v tvoji družini, pogrešali pa te bomo vsi, ki smo te poznali kot vestnega sodelavca in aktivista.

Vlado Črnc

Naši Ivanki v spomin

Kdo bi si leta 1941 ko je k nam prihurmela črna fašistična drhal rimskega in berlinskega imperija upal pomisliti, da bo lepa plavalasa trinajstletna deklica s harmoniko doživljala v svojem bodočem življenju take krutosti, kot jih je naša Ivanka Alič, poročena Zajc, tedaj živeča v Sostrem in po vojni v Ljubljani. V svojem burnem življenju je doživela skoraj petdeset let in omahnila v prerani grob ravno na prvi dan leta 1977. Nekaj dni zatem smo se od nje za vedno poslovili na ljubljanskih Zalah.

Moriha II. svetovne vojne je že v prvih letih fašistične okupacije razdejala njen topli oče je moral že v začetku leta 1942 zapustiti dom in družino, nekaj mesecev pozneje pa ga je kot partizanskega kurirja — pokosil fašistični rafal v Suhi krajini. To je našo Ivanko prvič hudo prizadelo, a bilo je tudi kažipot za njen boj proti fašistom. Ivanka se je za ta boj odločila brez pomisleka. Pri delu v OF se je pridružila svoji materi ter bratu Ljubu in Ediju. Mati si je naprtila poleg skrbi za svoje nepreskrbljene otroke še skrb za partizane — borce. Ivankino, materino, Ljubovo in Edijevo delo za OF pa ni ostalo skrito domačim izdajalcem. Zaradi preveč odkritega delovanja za OF so urhovski in bizoviški morilci Ivanko aretirali in skušali z zverinskim pretepanjem in trpinčenjem zvedeti od nje za verigo bodočih žrtev. Toda Ivanka, čeprav krvava in izmučena od trpinčenja, ni povedala niti trohice tiste resnice, ki bi lahko pahnila v nesrečo številne svoje sodelavce — bodoče žrtve morilcev. Vso izmučeno in pretepeno so izpustili, da bi z njeno prisotnostjo prišli do novih dokazov, s katerimi bi lahko zagovarjali njen umor. Zato Ivanka ni odlašala z odhodom v partizane — za pokojnim očetom, za Ljubom in številnimi drugimi sodelavci.

Vojna se je že nagibala h kraju, pojavili so se številni zmagoslavni znaki naše revolucije, toda Ivanko je pretresla ponovna strašna novica: belogardistični morilci so zajeli njeno ljubečo mater, jo trpin-

čili in nazadnje še obglavili. Ivanka pa je vedela, da revolucija terja žrtve in spoznala je vso krutost boja proti okupatorjem in domačim izdajalcem.

V partizanih pa je Ivanka doživljala tudi vesele trenutke. Poroka v partizanih jo je zve-

zala z življenjskim tovarišem Francijem Zajcem. Po vojni sta se nastanila v Ljubljani. Njuno družinsko idilo sta popestrila še sinko Franci in hči Metka.

Vse je že kazalo, da bo Ivanka srečna in da bo v sreči in zadovoljstvu delala za socializem še naprej. Toda ni bilo tako. Pred štiriindvajsetimi leti jo je prvič napadla huda zahrbtna bolezen. Njeno telo je tedaj uspešno kljubovalo in družinska sreča se je vrnila. Ivanka je živela zadovoljna v krogu svojih dragih, rada je poprijela za družbenopolitično delo in se vračala v svoj rodni kraj med brate in znance. V preteklem letu pa je Ivanko ponovno napadla enaka kruta bolezen, kateri to pot njeno telo ni moglo kljubovati. In omahnila je v prerani grob.

Naše Ivanke, rojakinje iz Sostrega in Ljubljancanke, ne bomo mogli pozabiti, saj se je njena osebnost globoko vtisnila v naša srca! Zato nam je ob njeni izgubi še toliko težje, a zavedamo se, da posledice vojne preveč kruto posegajo v vrste bivših borcev in to je tudi del tragične resnice.

ALOJZ KASTELIC

POIMENOVANJE ULIC ● POIMENOVANJE ULIC ● POIMENOVANJE ULIC ● POIMENOVANJE ULIC ● POIMENOVANJE ULIC

Ulica Angele Ocepek

Med NOB je bila ena najvidnejših organizatoric upora v Ljubljani. V odsotnosti je bila obsojena na 30 let ječe in sama v ilegali, se je znašla na čelu ljubljanskih žena v znanih demonstracijah proti okupatorju. Po odhodu v partizane je poleg drugih nalog na prvem kongresu Slovenske protifašistične ženske zveze (SPZZ) oktobra 1943. leta sprejela dolžnost predsednice glavnega odbora te organizacije, kasneje preimenovala v Antifašistično fronto žena (AFŽ) in naposled Zveze ženskih društev (ZŽD) Slovenije, katere predsednica je bila do svoje smrti, članica pa tudi iste zvezne organizacije. Tudi po osvoboditvi je bila kot članica CK ZKS, GO SZDL in ljudska poslanka neumorna delavka v boju za izgradnjo oblasti in socialistične samoupravne ureditve. Težišče svojega dela je posvetila delu z ženami in ustvarjanju možnosti za njihovo dejansko enakopravnost. Kot komunistka je zavestno žrtvovala svoje poslednje sile za doseg tega cilja, ki ga je nakazala komunistična partija. Angelca Ocepek je bila rezervni major JLA, nosilka spomenice 1941 in drugih visokih odlikovanj.

Umrla je 1. junija leta 1959.

Za delo živeli
— za narod umrli
— ostali med nami ...

Janez Menart

Nussdorferjeva ulica

Lojze Nussdorfer je bil primorski Slovenec. Rodil se je 1910. leta v Ajdovščini. Kot delavec v tamkajšnji tekstilni tovarni se je družil z naprednimi Slovenci v boju proti fašizmu. Zato je bil neprestano preganjan od italijanskih fašistov in l. 1928 je prav zato tudi pribežal v Jugoslavijo. Zaposlil se je v Strojni tovarni in livarni v Ljubljani, od leta 1938 do 1942 pa je delal v Saturnusu. Tudi v Ljubljani se je takoj vključil v napredno delavsko gibanje. Zato je bil tudi tu preganjan in večkrat brez dela. Leta 1938 je postal član komunistične partije Jugoslavije. Takoj po okupaciji je bil Lojze Nussdorfer med ustanovitelji močanskega rajonskega komiteja partije (sredi maja l. 1941) po nekaj dneh nato pa je kot zastopnik KP postal tudi član novo ustanovljenega rajonskega odbora OF za Moste. Poleg nalog, ki jih je že dal časa opravljal v okrožnem odboru Ljudske pomoči (prej Rdeči pomoči), je v omenjenih političnih forumih prevzel vojaške dolžnosti. Organiziral in ustanavljal je prve borbene

in sabotažne skupine v tovarnah in na terenih ter organiziral tudi zbiranje orožja in drugega blaga za nastajajočo partizansko vojsko. Ko je februarja 1942 odšel v partizane, je bil z vso skupino prijet na nemško-italijanski okupacijski meji. Bil je obsojen kot »prekupčevalec«. Kazen je prestajal v koprskem zaporu oktobra istega leta so ga amnestirali kot »kriminalca« in izpustili.

Čez leto dni je ponovno odšel v NOV, med tem pa je kot ilegalec opravljal odgovorne naloge. Bil je politkomisar bataljona narodne zaščite v Mostah, nato za Bežigradom in v Šiški. Pri akcijah, ki jih je opravljal narodna zaščita, je bila povsod prisotna njegova osebnost, predanega komunistična in dobrega tovariša ter organizatorja.

Takoj ob prihodu v NOV je ob pomembni in uspehi akciji prejel čin majorja. Ves čas delovanja v NOV so mu bile poverjene pomembne naloge. Bil je politkomisar bataljonov in brigad ter član političnega oddelka XV. udarne divizije.

Petega maja l. 1945 je bil imenovan za politkomisarja ljubljanskega vojnega področja, leta 1946 pa za politkomisarja komande mesta Ljubljana. Leta 1947 je bil premeščen v Beograd na ministrstvo za gradnje. Po dveh letih se je zaradi boleznih vrnil v Ljubljano in se upokojil.

Družbeno aktiven do poslednjih moči je po težki bolezni 15. novembra 1952. leta umrl.

Lojze Nussdorfer je imel čin majorja JLA, bil je nosilec spomenice 1941 in več drugih visokih odlikovanj.

Cerutova cesta v Zalogu

Učitelj Silvester Cerut se je rodil leta 1889 v Lazaretu pri Kopru. Izguba staršev mu je zagrenila otroška leta in z velikimi težavami se je prebiral skozi življenje. Doštudiral je, živeč pri svojem stricu. Po končanem šolanju je kot zaveden Slovenec s težavo našel zaposlitev. Ves ta čas je v njem rasel odpor do fašistov, saj je videl trpljenje in preganjanje svojih rojakov. Končno mu je uspelo priti do učiteljskega mesta, najprej v Truškah pri Kopru, nato v Ricmanjih ter Uncu in nazadnje v Zalogu, kjer je poučeval od leta 1925 do marca leta 1940.

Po vseh šolah, koder je služboval, je bil med učenci zelo priljubljen. Mednje je vnašal napredne misli delavskega razreda in krepil slovensko zavest. Že na prvem službenem mestu v Truškah leta 1918 so ga fašisti hoteli ubiti. Bežal je pred njimi iz kraja v kraj in končno leta 1925 pribežal v Slovenijo. Mesto učitelja je dobil v zaloški osnovni šoli. Kmalu je našel poznanstvo z naprednimi delavci in

kmeti tega kraja. Sodeloval je pri delavskem kulturnem društvu Vzajemnost, pozneje Svoboda in sicer kot pevovodja pevskega zbora. Ko je delovala čitalnica, je sodeloval v njenem orkestru in kot pevovodja. Povsod se je zavzemal za dvig delovnega človeka v kulturnem življenju.

Medtem sta se v šoli izmenjala nadučitelja. Novi je pripadal takratnemu režimu JRŽ, ki ni trpel delavskega kulturnega učitelja že v Zalogu, še manj v šoli. Uspešno mu je, da je moral Cerut marca leta 1940 zapustiti šolo.

Tudi med vojno je bil neprestano preganjan in dal časa brez zaposlitve. Končno so ga na pobudo njegovih nasprotnikov belogardisti aretirali in decembra leta 1943 odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau, kjer je 21. februarja leta 1945. umrl.

Tovariš Cerut je bil globoko human, pošten in neomajen borec za delavske pravice, zato so ga domačini v Zalogu zelo cenili. Tudi učenci so ga imeli radi in spoštovali, saj je bil dober učitelj in do vseh pravičen. Postal je žrtev fašizma, pred katerim je zbežal iz rodnega kraja.

Vsa njegova družina je bila napredna in aktivna v NOB. Hči Vida je kot mladinka in skojevka končala svoje mlado življenje v zloglasnem taborišču Dachau. Tudi sin Dušan je preživel strahote koncentracijskih taborišč, od koder se je vrnil k svoji materi.